

mul generativnih slovníčarjev. Pri tako občutljivem področju, kakor je sporazumevanje, bi bil prej ko slej odločilni dejavnik poznavanje fines v dani družbi, ne pa posplošitev.

Kljub navedenim pomislekom pa je treba še enkrat poudariti, da je Kennedyjeva knjiga visoko pozitiven prispevek, ki si zasluži vso pozornost tako zaradi podatkov, ki jih prinaša, kakor zaradi idej o novih smereh raziskave, in želeli si gre, da bi se kmalu znašla v večjem številu tudi na slovenskih knjižnih policah.

Nada Grošelj

**IZOKRAT, LISIJA, DEMOSTEN, CICERON,
EVMEIJ:
ANTOLOGIJA ANTIČNEGA
GOVORNIŠTVA.**

Prevedli: dr. Matjaž Babič (Demosten, Ciceron), Sonja Capuder (Evmenij), mag. Matej Hriberšek (Izokrat, Ciceron), David Movrin (Lisija). Uredil: mag. Brane Senegačnik. Študentska založba, Ljubljana 2001, Zbirka Claritas.

Recenzija

Če se sprehodimo med naslovi knjig, ki so v zadnjih nekaj desetletjih izšle v slovenščini, ter diplomskih in magistrskih nalog, nastalih na Oddelku za klasično filologijo, lahko tiste, ki se konkretno ukvarjajo s področjem antične retorike, preštejemo na prste ene roke. Govori velikih in malce manj velikih antičnih govornikov, retorični priročniki in retorične prvine nasploh, ki so bogatile množico literarnih zvrsti od zgodovinopisja do filozofske proze, so le redko prišli v ož-

ji izbor zanimanja slovenskih klasičnih filologov. Morda je temu bila vzrok domnevno večja privlačnost drugih literarnih zvrsti, morda težavnost življenja v sodobnem človeku tuj svet govorništva, zasičenega z neusahljivo množico vlog in nalog, ki jih je imelo v družbi. Kljub ne preveč plodni preteklosti pa je videti, da se retorični vendarle obetajo boljši časi.

Da je temu tako, pričata dve deli s področja retorike, ki sta izšli v letu 2001. Eno od njiju je prevod Kennedyjevega retoričnega priročnika, drugo pa pričujoča Antologija antičnega govorništva, ki je nastala v sodelovanju petih klasičnih filologov z Oddelka za klasično filologijo, profesorja dr. Matjaža Babiča, asistentov Sonje Capuder in mag. Mateja Hriberška ter diplomanta latinščine in grščine Davida Movrina, ki so delo prevedli, ter mag. Braneta Senegačnika, ki ga je uredil. Izbor avtorjev v večini ne preseneča, saj gre za velika imena antičnega govorništva, ki si brez dvoma zaslužijo mesto v antologiji. Bralca v grško antično retoriko popeljejo Lisija z *Govorom proti Eratostenu*, ki ga je imel pred sodiščem, sledi mu eden najznamenitejših učiteljev govorništva Izokrat z *Govorom Proti sofistom*, ki sodi v skupino *govorov o vzgoji*, potovanje pa sklene nedvomno največji antični govornik Demosten s *Prvim govorom proti Filipu*. Rimsko retoriko zastopata dva avtorja, umetnik latinske besede Ciceron z *Zagovorom Marka Kajlija Rufa* in tako rekoč skoraj neznan galski retor Evmenij z *Govorom za obnovo šolskega poslopja*, ki zanimivo popestri družbo štirih najslavnejših. Izbor govorov je bil gotovo skrbno premišljen, saj nam daje enakomeren vpogled tako v grške kot rimske govorniške dosežke, umeščene v zgodovinski tok od kla-

sične Grčije do poznega rimskega cesarstva in razporejene v tradicionalno shemo delitve na tri vrste govorništva (*genera*), politično, sodno ter slavilno. Prevajalci se brez dvoma niso spoprijeli z lahko nalogo. Preseči so morali ogromno časovno oddaljenost, se naseliti v popolnoma drugačen svet od našega, se soočiti s tedanjimi političnimi, socialnimi, gospodarskimi, kulturnimi razmerami in kar je verjetno najteže, prodreti v miselnost antičnega človeka, v njegov način dojemanja stvarnosti, v njegov odnos do vsakdanjosti, ki je iz dneva v dan prinesla nekaj novega, in v njegovo čustvovanje. Trd oreh. In obenem večni izziv.

Pri nastanku Antologije je tako sodelovalo več prevajalcev, »da bi se«, kot pravi urednik Brane Senegačnik, »raznolikost avtorskih svetov, še zlasti njihovega jezikovnega ustroja, zrcalila tudi v raznolikosti prevajalskih pristopov.« Priča smo štirim različnim načinom prevajanja, ki vsak s svojo bogato jezikovno zmožnostjo in fleksibilnostjo misli približa svojega antičnega avtorja sodobnemu človeku. Seveda je velika škoda, da slovenskim prevodom ne moremo slediti z vzporednim besedilom v grščini oziroma latinščini, vendar je to že druga zgodba za drug čas in drugo zbirko.

Pet različnih ljudi, pet različnih zgodb, pet govorov. Vsakega od njih spremlja prevajalčev svojevrsten uvod, ki je zdaj filozofsko začinjen, drugič kratek in jedrnat, v vsakem primeru pa dovolj izčrpen, da bralec dobi vpogled v okoliščine, v katerih je določen govor nastal, v življenje, delovanje in ustvarjanje avtorja in nazadnje v sam govor, v njegovo vsebino, zgradbo, jezik, slog. Lisija, Izokrat, Demosten, Ciceron in Evmenij tako nastopijo vsak v svojem svetu, ki lahko obstaja vsak

zase, samostojno, a ki v povezavi z ostalimi vendarle tvori skladnejšo celoto.

Antologija antične retorike je prav gotovo namenjena širšemu krogu bralcev. Verjetno je večina izbranih avtorjev vsaj poimensko znana dobršnemu delu ljudi z vsaj kančkom splošne humanistično orientirane izobrazbe, kar zanimanje zanje še toliko poveča. Govorom sledi zelo natančna, pregledna in razumljivo napisana študija Mateja Hriberška o razvoju grške in latinske retorike skozi antiko, ki je bo brez dvoma vesel prav vsak študent klasične filologije, nefilološki bralec pa si bo lahko na njeni podlagi ustvaril celovitejšo sliko o antičnem govorništvu.

Finis coronat opus. V našem primeru je to slovar govorniških pojmov, ki sta ga sestavila David Movrin in Kozma Ahačič. Čeprav avtorja navajata, da gre le za nekaj glavnih pojmov, je seznam obsežen, kar pa nikakor ni slabo. Pri tistih, ki so bili znani že v antiki, navajata ob slovenskem še grško in latinsko poimenovanje, vsakega pa podpreta še s po nekaj konkretnimi primeri rabe. Predstava o njih in njihovo razumevanje postaneta s tem precej jasnejša.

Na pričujočo knjigo tako lahko gledamo z dveh zornih kotov. Po eni strani, ki je gotovo pomembnejša, je neprecenljivo delo, saj je kot tako prvo v slovenskem jeziku. Po drugi, ki vendarle ni nepomembna, pa lahko služi kot temelj, vzor ali odskočna deska za druga dela s področja retorike, bodisi prevedena iz latinščine in grščine bodisi iz modernih jezikov. Skoraj nedotaknjena ledina tako ponuja nešteto možnosti. In izzivov.